

Good Tax Governance

Het inmiddels alom bekende BEPS -traject – de strijd tegen Base Erosion and Profit Shifting – heeft de afgelopen jaren een omvangrijk pakket maatregelen opgeleverd die inmiddels in een groot aantal landen zijn uitgerold. Dat is zeker ook het geval in het Koninkrijk. Nederland is fiscaal wat dat betreft zo ongeveer het braafste jongetje van de klas geworden: het scherpt de verplichtingen vaak nog verder aan dan hetgeen de EU en de OESO voorschrijven. En de Caribische delen van het Koninkrijk hebben de afgelopen jaren hun fiscale wetgeving ook op diverse punten fors aangepast. Alleen op St. Maarten zien we nog niets gebeuren hetgeen nog steeds een gevolg is van de orkaan die het land twee jaar geleden teisterde en die respijt geeft. Wat Nederland betreft zien vele landen het overigens nog steeds als een belastingparadijs door de beperkte bronheffingen, het fraaie verdragsnetwerk en de rullingpraktijk.

Ondertussen zijn we met het BEPS-project in de wereld nog niet bij een optimaal fiscaal stelsel. Een belangrijk punt die nog openligt, is de invulling van de fiscale regelgeving rondom de digitale economie. Een uitdaging waar de OESO en de EU nog steeds geen pakkende oplossing voor hebben. Een uitdaging van heel andere aard is Good Tax Governance. Dat is een wat lastig begrip maar het komt er zeer globaal gezegd op neer dat belastingplichtigen, individuen en bedrijven, zich fiscaal netjes gedragen. Nu zou men kunnen zeggen dat dit met al die fiscale BEPS-regels vanzelf wel gebeurt: belastingplichtigen hebben geen mogelijkheden meer om leuke fiscale trucs uit te halen. Maar dat ligt toch wel wat genuanceerder. Wetgeving is een, maar de toepassing ervan is nog heel wat anders. Bijvoorbeeld omdat wetten lang niet altijd duidelijk zijn of omdat er gevallen opduiken die de wetgever niet heeft voorzien. De vraag is hoe daar mee om moet worden gegaan. De wet aanpassen is een mogelijkheid, maar dan is vaak al veel fiscaal leed geschied. En bovendien leidt aanpassing van de fiscale wetgeving laten vaak weer tot nieuwe tekortkomingen.

Good Tax Governance zou hier een oplossing moet bieden: belastingplichtigen zouden zich moeten gedragen naar doel en strekking van de fiscale regels en hun fair share aan de overheid moeten bijdragen. Kortom, ze moeten niet de randjes van de fiscale regels opzoeken en net aan de verkeerde kant uitkomen. Dat is natuurlijk ingewikkeld. Een deel van de belastingplichtigen voelt daar eenvoudig weg niet voor. Daarnaast is het maar de vraag of duidelijk is waar dat randje nu precies ligt. Maar er is nog een ander probleem. Het is een vrij subjectieve zaak: wat de een aanvaardbaar vindt, vindt de ander volstrekt onaanvaardbaar. Een voorbeeld: wereldwijd is de afgelopen jaren veel verontwaardiging ontstaan over het feit dat multinationals door slimme constructies, alle binnen het wettelijke kader, belasting ontwijken. Tegelijkertijd kennen we allen ook wel het fenomeen van ondernemers die voor particulieren bijvoorbeeld klusjes verrichten waarbij dan de vraag opkomt of dat met, dan wel zonder factuur moet. Iedereen weet de achtergrond van die vraag en de meeste mensen hoeven geen bon. Zo ontstaat zwarte omzet: belastingontduiking ofwel fraude. Niet bij de particulier uiteraard, maar wel bij de ondernemer. Vinden we dat erg? Als het goed is wel, maar velen werken eraan mee en maatschappelijke verontwaardiging is er nauwelijks over terwijl het op grote schaal gebeurt. Maar anders dan bij de multinationals waar het gaat om ontwijking hebben we het hier over ontduiking. Wat is nu ernstiger en waarom zijn we wel verontwaardigd over de multinationals en niet over het gedrag van deze kleine ondernemers? Het heeft zeer vermoedelijk met de omvang te maken: de omvang van de onderneming en de omvang van het belastingbedrag. Zouden we een goed functionerende Good Tax Governance hebben dan zouden geen van beide zich voordoen.

Overigens heeft Good Tax Governance nog heel veel andere kanten. Zo geldt het ook voor het gedrag van de overheid. Dat wordt vaak vergeten. Ten onrechte. Een paar voorbeelden. Neem landen die niet meedoen aan het BEPS-traject en het zogenoemde all inclusive framework niet

implementeren. Dat is in strijd met Good Tax Governance. Maar men kan ook aan fiscale wetgeving denken die overkill in zich heeft; een wetgever dient dat te voorkomen. En verder is er dan natuurlijk nog de uitvoering van de wet door de belastingdienst: de belastinginspecteur moet zich behoorlijk gedragen en belastingplichtigen niet in strijd met de wet onder druk zetten. Een recent voorbeeld van dit laatste waar dat helemaal fout is gegaan, is de beruchte Nederlandse affaire rondom de kindertoeslag. Onder een Good Tax Governance beleid zou dat nooit zijn gebeurd. De boodschap is duidelijk: we moeten met ons allen, burger, bedrijf en overheid, bewuster met fiscaal gedrag omgaan.

Peter Kavelaars is hoogleraar fiscale economie aan de Erasmus Universiteit Rotterdam en als of council verbonden aan Deloitte.